

A CSÉPAI EGYHÁZ ÉS PLÉBÁNIA KELETKEZÉSE ÉS HELYZETE

Simony István plébános följegyzései 1783-ból

Az az idő, amikor a nemes Czucz család ezt a földet birtokába vette és birtokolja, a most élő emberek emlékezetét messze túlhaladja. (1. kép)

A gyászos mohácsi vész után, amelyben II. Lajos magyar király a nemesség virágával együtt elesett, az ország Zápolya János és Ferdinánd király között fölosztva pusztult. Míg ők mindketten elkeseredve küzdtek a királyi koronáért, a két veszekedő között a harmadik örült, mármint a török, a keresztény hitnek legádázabb ellensége. És miután színlelt barátság ürügye alatt Magyarország déli része – Izabella királynéval, János király özvegyével együtt, aki Budán lakott, legnagyobbbrészt a kezébe került, – mindent hamuvá égettetett. Ezért a magyar nemzet, vagy legalábbis a nemesség a félelemtől hajtva és vagyonától megfosztva azon töprengett, hová mehetne, hogy biztos lakóhelyet találhasson magának. Így történt, hogy majdnem az egész nemesség – elhagyva a zsarnok uralma alatt nyögő déli országrészt, – a felső vidékre húzódott, amely Ferdinánd uralma alatt keresztény szabadságban virágzott. Erre a sorsra jutott Csépa népe is, amely megúnván a pogány ellenségtől rárótt szenvedéseket, üdvösségéről és nyugalmaról akarva gondoskodni, csépai fészket – szívének kimondhatatlan fájdalmára – az égi madaraknak és a föld vadjainak volt kénytelen hátrahagyni.

De mindig szívében őrizte a szándékot, hogy ha a pogány ellenség a helyzet változásával az országot elhagyni kényszerül, ő azt jogosan újra birtokába fogja venni.

Azért ezt a földet majd egy évszázadon át mint elhagyott, műveletlen földet említették, amely a Tisza és Körös gyakori áradásai miatt csak tövist és gazt terem, s vadon élő állatok és bivalyok tanyája.

Valóban, amikor Isten kegyelmének segítségül hívása után a félhold hatalma letört és azt a pokolba kergették, és a Rákóczi által az ország nagy pusztulására indított fölkelés elcsendesedett, ez a birtok részben a királyi kincstár, részben haszonbérlők kezén volt nagyon sok esztendőn át. Azzal a megkülönböztetéssel azonban, hogy a kincstár a királynak, a haszonbérlők pedig a Czucz családnak tartozzanak használati díjat fizetni.

De látva a család, hogy mindenütt, az ország minden sarkában mindenki a saját fészkeben pihenhet meg, ismét visszatérésre gondol Nógrád megyéből csépai birtokára, mint saját fészkebe és ősi otthonába. Amit valóban meg is tett. Mert közös elhatározással – körülbelül 1723-ban – minden

81
Archieve Bujos.
Bosporum Subia familia Sanctia.
na, qua Bosporum Ceterum ab mi-
noriatibus tempore in ipsa habuit, et
Costa et cognominis, quo, micetiam
a Sacris, post emigrationem cladem
hactenacum, majorem partem imperium
Stomacis, dehaerentibus, illarum parte
ta, velis Bosporis suo, quid, et fa-
lum suis concordiam, certitatem, postea
pulum et legem hactenacum, et
quidam, ad Bosporum, et
velis Avicem, etiam Avicem, et
ceteris 1720. velis Avicem, quibus in
partibus imperium, et
ta, etiam etiam
his Avicem, etiam etiam

1. kép: Cziny József plébános főljegyzése az 1825. évi püspöki látogatás jegyzőkönyvének margóján. „A Czucz család Czucz Jakab ezt a birtokot felesége után kapta körülbelül 1706-ban”

4.

Ordo & Status Ecclesie et Parochie Cypri- sis descriptus Anno 1785.

Tempus, quo Possessionem hanc in usum habuit, et habet Julia
Famula Trivisiana, Memoriam Giovannianni Rezi Episcopi
Familiam longe excedit. At cum postrema possessione Dame Cla-
-dem Molatranam, in qua Ludovicus **II** Rex Hungaricus
Una cum Henrico Nobilitatis, Imperatoris Maximilianus Re-
-gnans, in se ducum, Henricus Miles Imperator Maximilianus
-et Ferdinandus **Imperator** desolatam fuisset. Quod cum
-que cum pro Corona foret decessisset Regia, inter
-duos litigantes Tobiasus Garinus ep. et Henricus ep. Sax-
-ca Christiani hominis officio interpositus, in postquam
-Majorum partem Moxonia Hungarica sub specie sua
-Admittit cum Isabella Vidua Felicia uxore Thomae
-Regis Duda misit in suam redigere possessionem. Et
-omnia in Civitate abire jubet Tyrannus, Quare Rex
-Hungarica, vel Maximi Nobilitas hunc precordia, & Sape-
-cui Spoliata quaque possunt abire Mediatibus, ut se
-curum invenire queat habitaculum. Unde hunc ep.
-us tota ferre Nobilitas, Felicia Moxonia parte de
-qui sub Cradelpino Tyrannus Remane se se ad par-
-tes superiores Regni que sub Protectione Ferdinandi
-di Regis in Christiana Libertate florantibus Conspice
-Subis tunc et Garinus Cypria interitum, que in tole-
-ratum a Pagano Ministris Moxoniae illarum
-Moxia, Garini et Saluris huc Consalere volens etiam
-partes superiores Regni perire, et Madum hunc Cyp-
--condem Moxoni cum dolore Cordis viribus voluerit huc
-ti, et Cypria terra relinquere Cyprius Remo
-tamen semper in hunc illam Jure Refalenda
-si quando favoribus auspiciis Imperatoris hunc Cyp-
-delipino Christianis terra vertere debuerit. Inare
-terra huc Moxia desolata, et multa non nisi tribo-
-los et

vagyonával együtt ide költözött. De nem mert itt mindjárt letelepedni ez a nemes család, mert látva, hogy itt és Szelevényen és a Vadaskertben köröskörül elvadult állatok vannak, mint kicsiny nyáj, félt letelepedni. (2. kép)

Azért a szomszédos Sas nevű község lakosságától amely a török alatt nyögve az igaz római katolikus hitet elhagyva a Kálvini szektára teljes egészében áttérni nem szégyenkezett, befogadást kért, amíg az említett veszedelmes állatoktól földjét megtisztítja. Ezek mégis keresztény szeretettől indítatva a család kérésének eleget tettek, és így a visszatelepülők rövid ideig ott tartózkodtak. De visszagondolva arra, hogy ők ott csak vándorok és vendégek, miután két év leforgása alatt a csépai földet megmunkálták és megtisztították, ide jöttek át, hogy most már állandóan itt lakjanak.

Mivel a vallási dolgokra a felső részeken is a legnagyobb gondot fordították, itt Csépan is a lehető leghamarább igyekeztek maguknak felépíteni ezt a vályogból készült templomot – körülbelül 1729-ben – amely most is áll az idősebb Szent Jakab apostol tiszteletére, amint ezt az itt lakó öreg emberek szájából hallottam.

Ezt a népet lelki dolgokban licenciátusok vezették és tanították. Ezek olyanok voltak, hogy mivel nem volt pap, az öregebb világi emberek közül annak a népnek élére állították őket, amelynek nem volt lelkipásztora. Ezek vasárnap és ünnepnap felolvasták a népnek az evangéliumot. Pap távollétében ünnepélyesen keresztelhetek és avathattak. A licenciátusok körülbelül három évig tartó működése után ezt a csépai birtokot a cibakházi plébánosok kezdték lelkileg vezetni, egészen 1756-ig.

Abban a jubileumi évben a már nagyon megsokasodott család azt gondolta, hogy már el tud magának tartani egy plébánost. Közös akarattal megegyezett és megválasztotta magának plébánosul Cetto Ferenc cibakházi káplánt. Majd, hogy kívánt célját elérhesse és az új plébános megerősítését és beiktatását megszerezze, Vácra utazott. Itt, mivel a püspöki szék üresedésben volt, az általános püspöki helynökkel, főtisztelendő Márthonyi Pállal tárgyalt. Mikor ez meghallgatta a család előterjesztését és látta, hogy az a valóságnak megfelel, helyt adott a kérésnek és első plébánossá kinevezte a már említett Cetto Ferencet. A család örömeiben ujjongva, az újonnan kinevezett plébánosnak közös költségen plébániai lakást épített. (3-4-5. kép)

Men/1 Die/1	Infans	Pater	Mater	Sponsus
1756	Anna	Michael Sisko	Anna Sisko	Idem
11	Joannes ex Cath. Cisp.	Michael Sisko Catharina Gabo	Joannes Sisko Sudtha Babay	P. Joannes Cello P. V. D.
12	Anna ex Cath.	Georgius Thimar Marta Bab	Andreas Papnyffy Anna Vabrik	Idem
28	Ladislavus ex Cath. Cisp.	Ladislavus Kanya Elzabetha Cerny	Wolff. Papnyffy Cisab. Babay	Idem
		Mense Julio		
25	Porcius ex vulgo. Saxon	Georg. Barthisek Anna Anna	Stephanus Zva Elzabetha Cete	Idem
		Mense Augusto		
8	Joannes ex Cath. Cisp.	Andreas Kava Susanna Bar.	Andreas Solyak Elzabetha Cetero	Idem
10	Laurentius ex Cath. Cisp.	Nicolaus Babo Anna Deak	Thomas Egger Elzabetha Babak	Idem
14	Joannes ex Cath. Cisp.	Michael Therna Magdalena Holan	Georg. Papnyffy Sudtha Babay	Idem
16	Michael ex Cath. Cisp.	Emerencius Bab Magd. Marby	Michael Papnyffy Sudtha Babak	Idem
25	Franciscus Suly ex Cath. Cisp.	Antonius Thilo Theresia Cello	Georg. Papnyffy Sudtha Babak	P. Valentinus Sungo P. V. D. Cello P. V. D.
		Mense Septembri		
11	Elzabetha ex Cath. Cisp.	Andreas Solyak Anna Anna	Andreas Suly Sudtha Babay	P. Franciscus Cello
19	Juranna ex Cath. Cisp.	Joannes Kif Juranna Kovacs	Georg. Papnyffy Elzabetha Babak	Idem
29	Andreas ex Cath. Cisp.	Sudtha Babay Elzabetha Bab	Andreas Papnyffy Anna Vabrik	Idem
		Mense Octobri		
1ma	Barbara ex Cath. Cisp.	Michael Babak Marta Papnyffy	Michael Sisko Cath. Gabo	P. Valentinus Sungo P. V. D. Cello P. V. D.
9ma	Barbara ex Cath. Cisp.	Nicolaus Suly Anna Anna	Andreas Papnyffy Anna Vabrik	Idem

3. kép: A kereszteltek anyakönyvének első oldala 1756-ból

Anni	Infans	Quentes	Sacerdotes	Officiarius
1756 ^{to}		Novembre		
26	Catharina ex Cath. Xpian	Wiffgangus Gerny Kosa Bist. diei	Franciscus Setto Theresia Setto	P. Banfau Capellanus
		December		
11	Maria ex cathol. Cyprian	Johannes Loboda Eliabeta Michlegy	Andreas Wangoff Anna Wabrik	Idem
12	Johannes ex cathol. Kellermeier Sibyl	Franciscus Tvet Luanna Gabo	Josephus Papay Eliabeta Cukia	Idem
13	Thomas ex cathol. Cyprian Sibyl	Mathias Tschim Barbara Storkal	Martinus Hegerl Helena Saldry	Idem
29	Catharina ex Cathol. Cyprian	Lehmannus Keller Alhad Bedyak	Mathias Tschim Eliabeta Cukia	Idem
30	Johannes ex Cathol. Cyprian Sibyl	Mathias Kemath Luanna Alberti	Mathias Nagy Catharina Gerny	Idem
<p>HIC, IVLLA VS Annis sceslian post tot uel sila IICVnDica solat la. In cXIIIc reL, egra Cspalensl Capell, ano francIs Ce Caspar Ctte annu Clct. - scripte et nunc inveni inco mo melospa - - - - - 1806.</p>				
1757				
6	Catharina ex Cathol. Cyprian	Johannes Czegy Eliabeta Kocoy	Andreas Wury Luanna Tarciany	P. Francis Setto Capell
9	Eliabeta ex Cath. Cyprian	Franciscus Fuleky Anna Gabo	Andreas Wangoff Anna Wabrik	Idem
	Johannes ex Cathol. Xpian	Franciscus Zarkoci Luanna Cukoliev	Franciscus Setto Theresia Setto	Idem

4. kép: A keresztek anyakönyvének 2. oldala
 Czetto Ferenc kronosztikonos följegyzésével, 1756.

Anno 1756. Die octa Junij
 Defuncta est omnibus sacramentis propria e Rosa Marodij
 Annos 10, sepulta in S. Mariae parochia in Czipen.
 In Julio
 1^a mortuus e Matthias filius Stephani Sany aetate 40 annos
 Czipen.
 In Augusto
 1^a mortuus est Paulus filius Joannis 11^a m^a illi annos 40 sepultus
 in Czipen.
 In Septembri
 1^a mortuus est Paulus filius Andreae Sady 10^a m^a illi annos 40
 in Czipen.
 In Octobri
 5^a mortuus e Joannes filius Michaelis Sebste aetate 40
 in Czipen.
 In Novembri
 1^a mortua est Susanna filia Georgij Martisek aetate 40
 in Czipen. sepulta in S. Mariae parochia in Czipen.
 2^a mortua est Barbara filia Michaelis Sebste aetate 40
 in Czipen. sepulta in S. Mariae parochia in Czipen.
 3^a mortuus e Joannes filius Mathie Weiss aetate 40
 in Czipen.
 4^a die 17^a m^a obiit Catharina Rogowat Anna Steleper aetate 25
 m^a illi annos 25 sepulta in Czipen.
 Anno Millesimo Septingentesimo LXXVI° Junij
 Optime Mense Januarii & Septentis Septem
 Sany.
 7^a mortuus e Joannes filius Mathie Semeth aetate 40
 in Czipen.
 Mense Martio
 1^a mortua est Anna filia Pauli Anbickij aetate 40
 in Czipen.
 8^a mortuus est Franciscus filius Antonij Philo aetate 40
 in Czipen. sepultus in S. Mariae parochia in Czipen.
 2^a mortua est filia Catharina filia Emerici Sall aetate 40
 in Czipen.
 7^a mortuus e Joannes Emerici filius Emerici Sall aetate 40
 in Czipen.
 7^a mortuus e Joannes Sebste aetate 40
 in Czipen. sepultus in S. Mariae parochia in Czipen.
 2^a mortuus e Joannes filius Mathie Sany aetate 40
 in Czipen.

5. kép: A halottak anyakönyvének első oldal, 1756.

Ez a meglehetősen kényelmes épület vályogból épült, három szobát foglal magában: a plébános részére két szobát, a házinép részére egyet és egy kamrát. Ennek az építkezésnek mozgóatója Cetto Ferenc, miután két évig és hat hónapig vezette a csépai plébániát és Egegi Tamás költségén egy szent-ségmutatót szerzett, kiérdemelte, hogy a szőlősi plébániára kinevezzék.

A pásztorától elárvult egyház másik pásztor után áhítozott. És akit olyan égő vággyal kívánt magának, meg is kapta 1759-ben Pasitzki József személyében, aki addig nézsai plébános volt. Hogy itt a plébánia vagy templom épületén valamit változtatott vagy fejlesztett volna, arról semmi sem maradt ránk, csak annyi, hogy két évig és kilenc hónapig vezette a plébániát, amely idő elteltével áthelyezték Szentmártonkátára.

A jegyesétől ismét megfosztott csépai menyasszony, míg özvegységét nagy szívfájdalommal viselte, nagy szorgalommal kereste újra kedves jegyesét. Meg is találta Molnár Mihály személyében, aki a csongrádi káplán-ságból lett ide áthelyezve.

Ő minden gondjával és szorgalmával arra törekedett, hogy a már-már összeomló csépai templomot kijavítsa, mezítelenségéből felruhazza, egyházi ruhákkal felszerelje, s a portól és piszoktól megtisztítsa. A templomot, amely már kicsinynek bizonyult a hívek befogadására, kibővíteni törekedett és a most is meglevő szószéket az egyház költségén megcsináltatta. De ezzel nem elégedett meg, hanem, hogy az Isten házát a legszebb virágokkal és az istentisztelethez tartozó legszebb ékességekkel feldíszítse, minden erejét megfeszítette és a nemes híveket nagyon ideges szavakkal buzdította ezek megadására, de minden eredmény nélkül. Mivel a szükség által egymásra utalt nép kénytelen magáról megvallani (ritka dolog az egyetértés testvérek között), hogy ha az egyik valamit meg akart adni az egyháznak a község kasszájából, azt a másik minden erejével megakadályozta. Mikor a plébános a nép megértésének hiányát látta, elhatározta, hogy saját költségén meszelteti fehérre a kopár és a fáraó bőréhez egészen hasonlóan fekete falakat. Továbbá a templomot zsindeleyel befedette, kórust csináltatott bele, igaz, hogy csak fából, zászlókat vett, – mindezt a saját költségén. Vett egy örök emlékezetre méltó áldoztató kelyhet is.

Mikor ez a hűséges és jó szolgálója az Úrnak éjszakának idején a bezárt ajtók mellett a következő vasárnapi szentbeszédjére készült, azt már nem tudta elvégezni, mert agyvérzés érte és az örök bíró az örök dicsőség koronájára hívta el. A nép nagy sírása és jajveszékése között temették el 1764 december 22-én. Itt nyugszik hívei között (a régi templom főoltára előtt eltemetve) és itt várja az örök bíró eljövetelét, miután ezt a plébániát egy évig, öt hónapig és 22 napig vezette. (6. kép)

(Itt megszakad Simony István följegyzése; 30 oldal ki van tépve a plébánia történetéből.)

6. kép: Molnár Mihály bibliájának első oldala